

אלחמנו של ראש מחלקת החדשות ב"קול ישראל" אשר ביקש לגרש את אחותו הנכה מדירתה

להורים בדירה, ותמצא אמצעים לרכוש מקום אחר. כשעלינו לקבר אבי בנובמבר 1960, עוררתי עוד פעם את בעיית עזיבת הדירה, ואז היא דרשה שתקבל דירה אלטרנטיבית מהכסף של מכירת דירה זו. סירבתי להצעה זו כי ראיתי בה סחיטה! ספרה כרמלה גורדון: "אחרי מות אבא ואמא טילפן עמוס אתי וביקש להיפגש איתי. אמרתי לו שלמחרת חל יום השנה למות אבא, והוא אמר שהוא יצטרף אלי. בדרך התחיל לדבר על פינוי הדירה. ביקשתי ממנו שיפסיק לדבר על זה, עד אחרי גמר הביקור בבית-הקברות. אני לא סנטימנטל טאליז!" אמר לי. "מאז נעשיתי נוקשה".

אחרי כשלוש דרישות הפינוי בבית-הקברות, החליט עמוס לפנות במערכה נגד אחותו הנכה, כדי לסלק מדירתו. הדירה הועברה אז בטאבו, משמו של גולדמן לשמה של בתו, אסתר גורדון, והיא הגישה תביעה משפטית נגד כרמלה, לסילוקה מהדירה. ידיו משפחת גורדון, שלא האמינו כי אנשים משכילים כעמוס ואסתר גורדון, ה' תופסים עמדות צבוריות בצמרת השלטון, נתכרכו בצורה כה אכזרית לבת משפחתם, שלמרות נכותה הקדישה עשר שנים מחייה, כדי למנוע מהם את הטירדה שבטיפול בהורים ישישים וחולים, נצקקו לעזרתה.

שאל גורדון הזקן נפטר ב-1956, וכרמלה נשארה בדירה יחד עם האם הזקנה חולת חשבונה. יום אחד נפלה הזקנה, שברה את אגן הירכיים ונלקחה לבית-חולים, שם שכבה למעלה משלושה חודשים. כרמלה מיהרה לטלגרף ללונדון לעמוס: "חזור, אמא ב' מצב מסוכן!" הוא השיב לה במכתב שהיא היסטריית.

במרץ 1960 נפטרה האם מפציעתה. עמוס ואשתו הגיעו ארצה, אחרי טיול באירופה, יום אחרי מותה. כאשר ישב עמוס יחד עם אחותו שבעה על מית האם, הוא מצא סוף-סוף את ההזדמנות הנאותה לדרוש

שההורים נשארו ללא קורת גג, הוא ידאג לדירה, ואני אכנס לגור עם ההורים הזקנים והחלשים, אטפל בהם, ואפרנס אותם על חשבונאי. אבי שילם את הריבית לבנו עמוס. אני שילמתי לאבי את אותו הסכום ששילם לעמוס, מצידו זה היה שכר-דירה להורי. עמוס עמד בתקיפות על זה שאבי ישלם את הריבית. הוא איים, שאם אבי לא ישלם את הכסף, הוא יגיד למר גולדמן שיקח את הדירה בחורה.

טען לעומתה עמוס גורדון: "לא הענקנו לאבי, והוא לא דרש, שום זכויות בדירה, תמורת מה ששילם. אילו היה דורש — לא היינו מעניקים לו... ידוע לי שהאשתכר משכר סופרים. אפי

מהדירה עבד עמוס גורדון, עם אשתו אסתר, יועצת משפטית במשרד האוצר בירושלים, במשך שנתיים, תוך השקעה של מאמצים, זמן וכסף, אינה אלא אחתה ה' הבכורה והיחידה של עמוס, נכה בת 52, שמאו לקחה בשיתוף לידים בגיל 5 היא קשת-תנועה, ומובללת ביכולתה הגופנית. כדי שלא יהיה מקום לאי-הבנות — האדון גורדון גר בדירת פאר חדישה בת ארבעה חדרים, ברחוב אגרון בירושלים, מול מלון המלכים. בדירה זו מתגוררים הוא, אשתו ובנו. ואילו האחות הנכה, כרמלה גורדון, צותה לפנות את עצמה מדירה נוספת ה' שיכת לווג, דירה בת שני חדרים קטנים, שנבנתה בתקופת הצנע, ברמת-יזחק. הוג גורדון זקוק לדירה זו באופן דחוף. שהיה כיום בשוק הוא 18 אלף לירות.

★ ★ ★
הגביר ללא קורת-גג

המאבק בין עמוס גורדון לאחותו, יכול להיראות כסיכסוך דיירים רגיל. אולם מאחוריו הסתתרה טרגדיה משפחתית מועצת, הנוגעת לאחת המשפחות המפוררות והמיוחסות בארץ. היא מתחילה עוד בתחילת המאה, כאשר שאל גורדון, אביהם של כרמלה ועמוס, אחד מפעילי פועלי-ציון, עלה לארץ, והחל תופס חלק פעיל בחיי הישוב הישראלי. הוא היה איש אשכולות, ששמונה שפות היו שגורות על פיו. ממיסדי הפועלי-הציוני, מפעילי ההגנה בירושלים מאז ימיה הראשונים. הוא היה מהמהגלים הראשונים של בנק אנגלו-פלסטין, ניהל את סניפי הבנק בביירות, צפת, טבריה וירושלים. בירושלים ייסד וניהל את בנק מרכניז'ה, ממנו פרש רק בשנת 1940.

בית גורדון בתלפיות, שהכיל תשעה חדרים מפוארים, היה אחד ממרכזי הישוב הירושלמי, אליו הובאו כל האורחים החשובים. כעבור מספר שנים נהפך גורל המשפחה, וכמו בטרגדיה יוונית, חוברו כל היסודות כדי להרוס את המשפחה. תחילה לקחה הבת כרמלה בשיתוף-לידים. במשך חצי שנה הייתה רחוקה למיטתה, ואחרי-כך לקחו אותה הוריה ליוויה, כדי שתעבור סידרה של ניתוחים. במאורעות 1929 נשדד הבית על ידי פורעים ערביים, שהשאיירו את המשפחה בחוסר כל. למרות זאת התאושש שאל גורדון, וכעבור שלוש שנים שלח את הבן הצעיר עמוס, ללמוד משפטים בלונדון. במלחמת העצמאות נאלצה משפחת גורדון לעזוב את דירתה הגדולה בתלפיות. ה' אפטרופוס על הרכוש הנטוש העניק להם דירה אחת בירושלים. כעבור זמן קצר הסתבר שהיא שיכת ליהודי אחר, ואחרי מאבק משפטי מייגע הם נאלצו לנטשה.

זה היה לפני כעשר שנים. בערוב ימיהם מצאו את עצמם שאל גורדון בן ה-72 ואשתו בת ה-66, סחוטרי קורת גג, ללא רכוש, ללא מקורות פרנסה וללא ידיו רוע מאות מאות שנתמכו על ידם, וללא אדם אשר יסייע להם. הבן עמוס היה על-תונאי חסר רכוש, ואילו הבת הנכה, כרמלה, ש' ניצלה את שליטתה בחמש שפות, והת' סרנסה כמרגמת מסחרית, התגוררה כדירת משנה בדירת קרקע שכורה בתל-אביב. ההתרוצצויות אצל המוסדות, כדי למצוא קורת גג עבור הגביר הירושלמי שנשכה, לא העלו דבר. אך הישועה התגלתה ממקור אחר. בשנת 1951 נשא עמוס גורדון לאשה את אסתר ("ארנה") גולדמן, בתו של משה גולדמן, איש העסקים התל-אביבי, מבעלי חרשית הנויות ההלבשה א.ב.ג. גולדמן הסכים לעזור להוריו של עמוס בצורה ה' באה: הוא הילוח לבתו ולבעלה סכום של 5000 ל"י על מנת שיוכלו לרכוש דירה עבור הורי עמוס. סכום זה היה על עמוס להחזיר, בתשלומים חדשים בתוספת ריבית, תמורת שטרות שהפקיד בידו גולדמן, וכך, בתחילת 1953 זכו הורי הישישים של עמוס גורדון בקורת-גג. שניהם היו במצב בריאות קשה, מבלי שהיה מי ש' יטפל בהם. שאל גורדון הישיש עסק פה ופש במוגומים, השתכר כ-30 ל"י לחודש, בכסף זה היה עליו לשלם את דמי הריבית עבור ההלוואה שנתן משה גולדמן לחתנו. כדי לשלם סכומים אלה מכרו הזקנים את שרידיו רכושם האחרונים, כמו רהיטי בית ומפות שולחן.

ואז נכנסה כרמלה גורדון לגור עם הוריה בדירתם ברמת-יזחק, על מנת לתמוך בהם בחולים ובזקנותם.

כניסתה זו של כרמלה לדירת הוריה, ש' בעצם נשארה רשומה על שמו של משה גולדמן, היותה את סילע המחלוקת במשפט האתום, שהסתים החודש. העיירה כרמלה במשפט: "לפני שנכנסנו לדירה היו שיחות ביני וביני עמוס. הוסכם, שמכיוון

אח ואחות

כרמלה (במרכז) ועמוס (משמאל) גורדון בעעוריהם, בתמונה משפחתית עם הוריהם. האחוה המשפחתית בין האחים נשכחה במרוצת השנים, ואחרי עתה זכה במשפט, למרות האהדה לה זכתה אחותו מצד השופטות.

ש' שרי מאוד שבשנת 1956 לא הרויח יותר מ-70 ל"י לחודש ואף פחות מזה... אני מניח כי כרמלה אחותי נכנסה לגור שם, כי היא מצאה בזה נוחות גם כן. אינני מסכים שזה היה נוח לי דקא, שמי שהוא יטפל בהורי."

עד שנת 1961 לא דיבר עמוס עם כרמלה מטוב ועד רע בענין שהותה בדירת הוריהם. חלק מזמן זה בילה עמוס בלונדון, כסופר מעריב.

משה גולדמן (מימין) מרים כוס של קידוש בטקס ברית המילה של נכדו. בנס של עמוס ואסתר גורדון, בעוד מחותנו, שאל גורדון, מחזיק את הילד בזרועותיו. אותה תקופה הילוח משה גולדמן לבתו כסף בריבית, כדי שתוכל לאפשר לבעלה למצוא קורת גג למגורי הוריו הזקנים.

עורך-הדין נוח בראנד, העמיד לרשותה סעד משפטי חיונם. עורכת-הדין חמדה נופך-מוזס, ירדה נעורים של כרמלה, העידה במשפט על התנכרותו של עמוס להוריו: "עד כמה שאני יודעת עמוס לא נתן שום דבר לפרנסת הוריו, לא כסף ולא שום כסף. לא הייתי פוגשת אצלו אף אחד מהמשפחה, מלבד כרמלה. את עמוס גורדון פגשתי בלונדון. זה היה אחרי פטירת אביו. שאלתי אם הוא רוצה לשלוח משהוא לאמו, הוא אמר כי אינו רוצה להכביד עלי."

אך שום דבר לא עזר לכרמלה. החוק היבש היה נגדה. קבע שופט השלום נחמיה בר, בפניו התברר המשפט: "עם כל אהדתי למצבה של הנתבעת, אין לי כל אפשרות לקבוע שהיא כאן כל הסדר אחר, חוץ מאשר מתן רשות למגורי ההורים והבת הנתבעת, ללא כל קשר של שכירות."

כרמלה נצטחחה לפנות את הדירה. בעוד היא מחפשת קורת גג לראשה, יכול היה אחיה לתכנן מה יעשה בכספי הדירה. ואילו משה גולדמן, החותן העשיר שהת' פרסם כנדון וכתומך במוסדות צדקה, סירב להתערב לטובתה של כרמלה. "זה ענין בין אח לאחות", אמר, "ואין לי כל ענין בזה, חוץ מהעובדה שאשתו של עמוס היא בת. איני מצדיק ואיני מגנה אותם. איש לא יכול לדרוש ממני לתת כסף. מה שנתתי, נתתי מרצוני. עד היום לא קיבלתי את הכסף ששילמתי בעד הדירה מעמוס. יש גבול של הוצאות כספים. אני לא אגיש משפט, אבל הוא עוד חייב לי כסף."

לעמוס גורדון עצמו לא היה הרבה מה להגיש אחרי נצחונו הגדול על אחותו, מלבד האימרה הגדולה שראוי לחזור עליה אולי בכל המהורות החודשות של קול-ישראל: "למוסר יש שתי פנים!"